ſeruus vnus, alter & tertius, cum lex, Pſalmus, Prophetia legitur, ad quorũ monita bene operetur. Sed miſſus cęditur & eiicit, cum ſermo contemnitur, vel quod peius eſt, blaſphematur. Hæredem quantum ad ſe occidit, qui filium Dei conculcauerit, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit. Perdito malo cultore vinea alij datur, cum donum gratiæ, qđ ſuperbus ſpreuerit, humilis accipit. CHRY. ſup Matt. Deinde quaſi non acquieſcentibus illis, teſtimonium ſcripturæ inducit. Sequitur.n. {Dicit illis Ieſ⁹: Nũq̃ legiſtis in ſcripturis,} Lapidem quem reprobauerunt, ideſt ſi parabolam meam non intelligitis, vel iſtam ſcripturam cognoſcatis. HIERO. Varijs autem parabolis res eædem contexuntur. quos enim ſupra operarios, & agricolas appellauit, nunc ædificatores, ideſt cæmentarios vocat. CHRY. in Hom. Lapidem autem Chriſtum vocat, ædificatores autem doctores Iudæorum, qui Chriſtum reprobauerunt dicentes Hic non eſt a Deo. RABA. Sed illis nolentibus idem lapis, caput anguli firmauit, quia de vtroque populo, quotquot ipſe voluit ſua fide coniunxit. vnde ſequitur. {Hic factus eſt in caput anguli. HILA. Eſt enim caput anguli factus, quia eſt inter legem & gẽtes lateris, vtriuſque coniunctio. CHRY. in Hom. Deinde vt diſcant, quoniam nihil eorum quæ fiebant, Deo contrariũ erat. ſubdit: {A domino factum eſt. ORIG. ideſt iſte lapis donum eſt, donatum a Deo ædificio vniuerſo, & admirabile caput in oculis noſtris, qui poſſumus eum videre oculis mentis. CHRY. ſuper Matthæum. Quaſi diceret: Quare non intelligitis, in cuius ædificij angulo ponendus eſt ille lapis, non in noſtro quando reprobatus eſt: ſed in alio. Si autem aliud ædificium eſt futurum, ergo noſtra ædificatio eſt contemnenda. vnde ſubdit: {Ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur gentibus facientibus fructum eius.} ORIG. Regnum Dei dicit myſteria Regni Dei, ideſt diuinas ſcripturas quas tradidit Dominus, primo quidem populo illi priori, cui credita ſunt eloquia Dei: ſecundo autem gentibus facientibus fructum, nemini enim datur verbum Dei, niſi facienti fructum de eo, & nemini in quo peccatum regnat, datur regnum Dei, quomodo ergo illis datum eſt, a quo & ablatum eſt? Sed conſidera, quomodo quod datur, intelligitur gratis datum. Quibus ergo locauit non omnino, quaſi electis & fidelibus dedit. quibus autem donauit, cum iudicio electionis donauit. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæũ. Lapis autem dicitur Chriſtus, non ſolum propter firmitatem, ſed etiam quia eſt inimicorum magna confractio. vnde ſequitur: {Et qui ceciderit ſuper lapidem iſtum.} HIERONYMVS. Qui peccator eſt, & tamen in illum credit, cadit quidem ſuper lapidem & confringitur: ſed non omnino conteritur. Reſeruatur enim per patientiam ad ſalutem, ſuper quem vero ille ceciderit, hoc eſt, cui lapis ille irruerit, & qui Chriſtum pęnitus negauerit, ſic conteret eum, vt nec teſta quidem remaneat in qua hauriatur aquę puſillum. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæũ. Aliud eſt enim confringi, & aliud comminui, de eo enim quod confringitur, aliquid remanet. quod autem comminuitur, quaſi in puluerem conuertitur. quod autem cadit ad lapidem, non frangitur ſecundum quòd eſt lapidis virtus: ſed inquantum fortiter cadit, aut propter pondus ſuum, aut propter altitudinem caſus, ſic & Chriſtianus peccans, non tantum perit, quantum poteſt perdere Chriſtus, ſed quantum ipſe ſe perdit per opera ſua, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis. Infideles autem pereunt tantum, quantum poteſt eos perdere Chriſtus. CHRYSOSTO. in Homil. Vel hic duas perditiones eorum oſtendit, vnam ab eo, quòd offenderunt & ſcandalizati ſunt, quam deſignat dicens: Qui ceciderit ſuper lapidem. aliam in captiuitate eis ſuperuentura, quam manifeſtat dicens: {Super quem vero ceciderit.} AVG. de Quæſt. Euang. Vel de his dicit, qui cadent ſuper eum, qui illum modo contemnunt, vel iniurijs afficiunt. Ideo nondum pęnitus intereunt. ſed tamen confringuntur, vt non recti ambulent ſuper quos cadet, dum veniet deſuper in iudicio cum pœna perditionis: Ideo dixit: Cõteret eos, vt ſint impij tanquàm puluis, quẽ proiicit ventus a facie terræ.

Lib.1.c.30.

g Et cum audiſſent Principes Sacerdotum & Phariſęi parabolas eius, cognouerunt quòd de ipſis diceret. Et quærentes eum tenere, timuerunt turbas, quoniam ſicut Prophetam eum habebant.

g ¶ HIERONYMVS. Quàmuis duro corde Iudæi propter incredulitatem eſſent, tamen intelligebant contra ſe omnes Domini ſententias dirigi. vnde dicitur: {Et cum audiſſent Principes Sacerdotum, & Phariſæi parabolas eius, cognoueruut quòd de ipſis diceret. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæum. Hæc eſt autem differentia bonorum hominum & malorum. Bonus enim compræhenſus in peccato, gemit quia

F peccauit, malus autem fremit, non quia peccauit: ſed quia compræhenſus eſt in peccato, & non ſolum pœnitentiam non agit: ſed magis aduerſus corripientem iraſcitur. vnde & iſti compræhenſi, magis ad malitiam ſunt excitati. Sequitur enim: {Et quærẽtes tenere eum, timuerunt turbas, quoniam ſicut Prophetam eum habebant. ORIGEN. Sapiunt quidem aliquid de eo quod verum eſt, Prophetam eum æſtimantes, non autem magnitudinẽ eius intelligunt, ſecundum quod erat filius Dei. Turbas autem ſic ſapientes de eo, & paratas pro G eo pugnare timẽt principes, neq;.n. ad eorum ſcientiã pertingere poſſunt: nihil dignum ſentientes de eo. Deinde ſciendum eſt, quoniam volentium Ieſum tenere, differentia eſt. Aliter enim Principes & Phariſæi quærebant eum tenere, aliter ſponſa quæ dicit: Tenui eum, nec dimittam. adhuc enim tentura melius ſicut dicit: Aſcendam in palmam, & tenebo altitudinem eius. Omnes enim non recte ſapientes de diuinitate, tenere volunt Ieſum & perdere eum. Et alia quidem verba, præter verbum Chriſti, poſſibile eſt compræhendere & tenere. Verbum autem veritatis nemo poteſt compræhendere, ideſt intelligere neque tenere, ideſt conuincere, neque ſeparare a ſenſu credentium, neque mortificare, ideſt deſtruere. CHRY. ſuper Matthæum. Omnis etiam homo malus, quantum ad voluntatem ſuam, & manus mittit in Deum & occidit eum. Qui enim præcepta Dei conculcat, qui murmurat contra Deum, & turbato vultu aſpicit cælum: nõne ſi fieri potuiſſet, manus mitteret in Deum & occideret eum, vt iam licenter peccaret? RABA. Sed tamen, quòd timent H mittere manum in Ieſum propter turbam, quotidie in Eccleſia geritur, cum quilibet ſolo nomine frater, fidei & pacis vnitatem quam non diligit, propter bonos cohabitantes, vel erubeſcit impugnare, vel timet.

Tract.19.

CAPVT XXII.

Et reſpondens Ieſus, dixit iterum in parabolis eis dicens. Simile factum eſt regnum cælorũ homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo.

CAP. XXII.

CHRYSOSTOMVS. in Homil. Quia dixerat: Dabitur genti facienti fructus eius, hic oſtendit cui genti. vnde dicitur: {Et reſpondens Ieſus, dixit iterum in parabolis eis dicens: Simile factum eſt regnum cælorum. GLO. Dicit autem: Reſpondens, ideſt obuians prauę cogitationi eorum de morte ſua. AVGVST. de Conſe. Euange. Parabolam autem iſtam ſolus Matthæus narrat, ſimile quidem etiam Lucas commemorat, ſed non eſt hoc, ſicut & ipſe ordo indicat. GREGOR. in Homil. Hic per I nuptias, præſens Eccleſia, illic per cænam, æternum & vltimum conuiuium deſignatur, quia & in hanc nonnulli exituri intrant, ad illud quiſquis ſemel intrauerit, vlterius non exibit. At ſiquis forte contendat hanc eandem eſſe lectionem, intelligi forſitan poteſt, quia de proiecto eo, qui cũ nuptiali veſte non intrauerat, qđ Lucas tacuit, Matthæus dixit, quòd vero per illum cæna, per hunc autem prandium dicitur, nequaquàm obſiſtit, quia cùm ad horam nonam apud antiquos prandium fieret, quotidie ipſum quoque prandium cæna vocabatur. ORIGEN. Regnum autem cælorum ſimile eſt, ſecundum eum quidem, qui regnat homini Regi, ſecundum eum autem qui conregnat filio Regis, ſecundum ea vero, quæ ſunt in regno Regis, ſeruis & inuitatis ad nuptias. Inter quos eſt & exercitus Regis. Additum eſt autem, homini Regi, vt hominibus quaſi homo loquatur, & diſpenſat homines non cupientes diſpenſari a Deo. Sed tunc ceſſabit Regnum cælorum eſſe ſimile homini, cum ceſſante zelo, & conten K tione, & cæteris paſſionibus & peccatis, ceſſauerimus ſecundum hominem ambulare, & videbimus eum ſicuti eſt: Nunc enim videmus eum non ſicuti eſt: ſed ſicuti per noſtram diſpenſationem factus fuerit nobis. GREGOR. in Homil. Tunc autem Deus Pater, Deo Filio nuptias fecit, quando hunc in vtero Virginis humanę naturæ coniunxit. Sed quia ex duabus perſonis fieri ſolet nuptiarum coniunctio, abſit hoc ab intellectibus noſtris, vt perſonam redemptoris noſtri ex duabus perſonis credamus eſſe vnitam. Ex duabus quippe, atque in duabus hunc naturis exiſtere dicimus: ſed ex duabus perſonis credere compoſitum, vt nephas vitamus: Securius ergo dici poteſt, quia in hoc Rex Pater, Regi Filio nuptias fecit, quòd ei per incarnationis myſterium ſanctam Eccleſiam ſociauit. Vterus autem genitricis Virginis huius ſponſi thalamus fuit. CHRY. ſuper Matthæ. Vel aliter: Cum reſurrectio fuerit facta Sanctorum tunc ſuſcipiet hominem vita quæ eſt Chriſtus, mortalitatem eius ſua mortalitate abſorbens. Nunc enim quaſi arras futuri coniugij Spiritumſanctum

Hom.70.

Lib.2.c.71.

Ho.euã.36.

Tract.20.

tumſanctum accipimus, tunc autem ipſum Chriſtum plenius A in nobis habebimus. ORIGEN. Vel coniunctionem ſponſi ad ſponſam, ideſt Chriſti ad animam, verbi ſuſceptionem intellige, partus autem opera bona. HILA. Merito autem a patre iam ſunt hæ nuptiæ factę, quia æternitatis huius ſocietas, & noui corporis deſponſata coniunctio habetur iã perfecta ĩ Chriſto. Sequitur: Et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias, & noluerunt venire. CHRYSO. ſuper Matth. Ergo quando miſit ſeruos ſuos, iam inuitati prius erant. Inuitati ſunt enim homines a tempore Abrahæ, cui Chriſti incarnatio promittebatur. HIERO. Miſit autem ſeruum ſuum, nec dubium quin Moyſen, per quem legem inuitatis dedit. Si autem ſeruos legerimus, vt plura habent exemplaria, ad prophetas referendum eſt, quia inuitati per eos venire cõtempſerunt. Sequitur: {Iterum miſit alios ſeruos dicens: Dicite inuitatis.} Serui qui ſecundo miſſi ſunt, melius eſt, vt prophetæ intelligantur quàm Apoſtoli: ita tamen ſi ſeruus ſupra fuerit ſcriptus, ſin autem ſeruos ibidem legas, hic ſerui ſecũdi, Apoſtoli ſunt intelligendi. CHRY. ſuper Matth. Quos miſit cum eis dixit: In viam gentium ne abieritis, ſed potius ite ad oues perditas domus Iſrael. ORIGE. Vel qui primi mittuntur ſerui vocare inuitatos ad nuptias, habentur prophetæ cõuertentes ex populo per ſuas prophetias ad letitiã & reſtitutionẽ Eccleſiæ ad Chriſtũ. Qui autem noluerunt venire in primis inuitati, ſunt qui noluerunt audire verba prophetarum. Iterum alij tranſmiſſi, alia congregatio prophetarum eſt. HILA. Vel ſerui primo miſſi, qui inuitatos vocarent Apoſtoli ſunt, qui autem admonentur vt veniant inuitati antea, populus Iſrael eſt. in gloriam enim æternitatis per legem eſt aduocatus. Apoſtolorum ergo erat proprium commonefacere eos, quos inuitauerant prophetæ. Qui vero iterum, cum præceptorum conditione mittuntur Apoſtolici viri, ſunt ſucceſſores eorum. GREGO. Sed quia hi qui prius inuitati ſunt, ad nuptiarum conuiuium venire noluerunt, in ſecunda inuitatione iam dicitur: {Ecce prandium meum paraui. HIERO. Prandium paratum & tauri, & altilia occiſa, vel per metaphoram opes regię deſcribuntur, vt ex carnalibus intelligantur ſpiritualia, vel certe dogmatum magnitudo, & doctrina Dei lege pleniſſima ſentiri poteſt. CHRYSO. ſuper D Matthæ. Cum ergo dominus Apoſtolis dixit: Euntes, prædicate dicentes, quia appropinquauit regnum cælorum, hoc ſignificauit quod hic dicitur. Prandium meum paraui, ideſt ex lege & Prophetis ſcripturarum menſas ornaui, vnde ſequitur. {Tauri mei, & altilia occiſa ſunt. GREGO. in Hom. Per tauros autem patres veteris teſtamenti ſignificantur, qui ex permiſſione legis inimicos ſuos, virtutis corporeæ cornu feriebant. Altilia vero ſaginata dicimus. ab eo enim quod eſt alere altilia, vel quaſi alita vocamus. Per altilia ergo patres noui teſtamenti figurantur, qui dum gratiam pinguedinis internę dulcedinis percipiunt, a terrenis deſiderijs ad ſublimia contemplationis ſuæ penna ſubleuantur. Dicit ergo. Tauri mei, & altilia occiſa ſunt, ac ſi d. Patrum præcedentium mortes aſpicite, & remedia vitæ veſtræ cogitate. CHRY. ſuper Matth. Vel aliter: Ideo dicit: Et ſaginata & tauros, non quia & tauri non fuerint ſaginati: ſed quia non omnes ſaginati fuerunt tauri, ergo ſaginata tantummodo dicit Prophetas, qui fuerũt Spi E ritusſancto repleti, tauros autem qui prophetæ fuerunt & ſacerdotes, ſicut Hieremias & Ezechiel. vt enim tauri duces ſunt gregis, ita & Sacerdotes principes ſunt populi. HILA. Vel aliter: Tauri glorioſa martyrum ſpecies eſt, qui confeſſioni Dei, tãquàm hoſtia electa ſunt immolati. Saginata vero ſunt homines ſpirituales tanquàm cæleſti pane ad euolandum aues paſtæ, cæteros accepti cibi vbertate expleturæ. GREGOR. Notandum vero, quòd in priore inuitatione, nil de tauris & altilibus dicitur. In ſecunda autem iam tauri, & altilia mactata memorantur, quia omnipotens Deus, cum verba eius audire nolumus, adiungit exempla, vt omne quod impoſſibile credimus, tanto nobis ad ſperandum fiat facilius, quanto p̱ hoc tranſiſſe, & alios audiuimus. ORIGE. Vel quia prandium, quod paratur eſt eloquium Dei, fortia quoque eloquiorum Dei tauri intelligantur, ſuauia vero & delectabilia eorum ſunt ſaginata. Siquis enim proferat, quædam dicta modica & non firma, & non magnam virtutem rationis habentia, videntur macra eſſe quæ proferuntur. Saginata autem ſunt, cum ad vnamquamque propoſitionem exem

Homil. 36.

Hom. 36.

Et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant venire. Iterum miſit alios ſeruos, dicens: Dicite inuitatis: Ecce prandium meum paraui, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, & abierunt, alius in villam ſuã, alius vero ad negociationem ſuam. Reliqui vero tenuerunt ſeruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audiſſet, iratus eſt, & miſſis exercitibus ſuis perdit homicidas illos, & ciuitatem illorum ſuccendit. Tunc ait ſeruis ſuis. Nuptiæ quidem paratę ſunt: ſed q̱ inuitati erant, non fuerũt digni. Ite ergo ad exit⁹ viarũ, & quoſcumque inueneritis vocate ad nuptias. Et egreſsi ſerui

pla multa rationis probatione repleta inducuntur, puta ſi aliquis de caſtitate ſermonem loquitur, recte intelligitur turtur. Sed cum ipſum ſanctitatis ſermonem, cum rationis probatione de ſcripturis repletum protulerit: ita vt delectet, & confirmet animum audientis, protulit eum ſaginatum. CHRYSOSTO. ſuper Matthæum. Quod autem dicitur: Et omnia parata ſunt. intelligitur, quia quicquid quæritur ad ſalutem, iam adimpletũ eſt in ſcripturis. Qui.n. ignorans eſt, inuenit ibi quod diſcat. Qui contumax eſt, inuenit ibi quod timeat, qui laborat, inuenit ibi promiſſa, quibus excitetur ad opus. GLO. Vel omnia parata ſunt, ideſt introitus Regni paratus eſt per fidem meæ incarnationis, qui ante fuerat clauſus. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæum. Vel omnia parata dicit, quæ pertinent ad myſterium Dominicæ paſſionis, & noſtræ redemptionis. Dicit autem: {Venite ad nuptias,} non pedibus, ſed fide & moribus. Sequitur: {Illi autem neglexerunt.} Quare autem neglexerint, manifeſtat cum ſubditur: {Et abierunt, alius in villam ſuam, alius vero ad negociationem ſuam.} CHRYSOSTOMVS. in Homil. Quàmuis autem videantur rationabiles occaſiones eſſe: ſed hinc diſcimus etiam ſi neceſſaria ſint quæ detinent, omnibus tamen præponere ſpiritualia opor C tet. Mihi autem videtur, quòd his occaſionibus vſi, negligentiæ velamina proponebant. HILARIVS. Ambitione enim ſæculi, tanquàm villa homines occupantur, plures vero propter pecuniæ cupiditatem negociatione detinentur. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæum. Vel aliter; Cum labore manuum noſtrarum aliquid facimus, puta exercentes agrum vel vineam, aut opus ligni vel ferri, villam colere videmur. Cum autem non labore manuum noſtrarum alia lucra ſequimur, totum hoc, negociatio appellatur. O miſerrimus mundus, & miſeri qui eum ſequuntur. Semper enim mundialia opera homines excluſerunt a vita. GREGO. Qui ergo intentus labori terreno, vel mundi actionibus deditus, myſterium incarnationis dominicæ penſare, & ſecundum illud viuere, ſcilicet diſſimulat, quaſi ad villam vel negocium pergens, venire ad Regis nuptias recuſat, & plerumque quod eſt grauius, non D nulli vocati, gratiam non ſolum reſpuunt: ſed etiam perſequuntur. vnde ſubditur. {Reliqui vero tenuerunt ſeruos eius, & contumelijs affectos occiderunt.} CHRYSO. ſuper Matthæum. Vel per occupationem villæ, populares Iudæorum ſignificat, quos mundi delectatio ſeparauit a Chriſto. Per occupationem vero negociationis Sacerdotes, cæteroſque miniſtros templi ſignificauit, quos lucri obtentu venientes ad miniſterium legis, & templi auaritia ſeparauit a fide. De quibus non dixit, quòd malignati ſunt, ſed neglexerunt. qui enim odio aut inuidia crucifixerunt Chriſtum, illi malignati ſunt: qui autem negocijs impediti non crediderunt, illi neglexiſſe dicuntur non malignari. De ſua tamen morte Dominus tacet, quia in priori parabola dixerat, ſed oſtendit mortem diſcipulorum ſuorum, quos poſt aſcẽſum ipſius occiderunt Iudæi, Stephanum lapidantes, & Iacobum Alphei occidentes, propter quæ Hieruſalem deſtructa eſt a Romanis: Et notandum, quòd ira in Deo non proprie, ſed E translatiue dicitur. Tunc enim iraſci dicitur, quando vlciſcitur. vnde & hic dicitur. {Rex autem cum audiſſet, iratus eſt.} HIERONYMVS. Quando inuitabat ad nuptias, & agebat opera clementiæ, hominis nomen appoſitum eſt. nunc autem quando ad vltionem venit, homo ſiletur & Rex tantum dicitur. ORIGE. Dicant autem qui peccant in Deum legis & Prophetarum, & totius creationis, vtrum iſte qui & homo dicitur & iratus proponitur, ipſe eſt pater Chriſti, quòd ſi dixerint, hunc ipſum eſſe, cogendi ſunt confiteri, quoniam multa in eo ſecundum paſſibilem hominum naturam eſſe dicuntur, non quia ipſe paſſibilis eſt, ſed quia mortem gerit paſſibilis naturæ hominum. Et ſecundum hanc conſequentiam ſuſcipere conuenit, & iram Dei, & pœnitentiam, & cætera huiuſmodi in Prophetis. Sequitur: {Et miſſis exerciti.} HIERO. Per hos exercitus Romanos intelligimus ſub Duce Veſpaſiano & Tito, qui occiſis Iudeæ populis, præuaricatricem incenderunt ciuitatem. CHRYSOSTOMVS. ſuper Matthæum. Romanus autem exercitus dicitur exercitus Dei, quia domini eſt terra & plenitudo eius, nec etiam veniſſent Romani Ieruſalem, niſi eos dñs